

УДК 025.5:027.53](477.81-25)

Олена Грозуль,
аспірантка Рівненського державного
гуманітарного університету

Інформаційно-аналітична діяльність Рівненської державної обласної бібліотеки

Розглядаються особливості організації та напрями інформаційно-аналітичної діяльності обласної універсальної наукової бібліотеки. Аналізуються види інформаційно-аналітичних продуктів і послуг, що створюються та надаються нею для забезпечення інформаційних потреб користувачів й організації власної діяльності.

Ключові слова: інформаційно-аналітична діяльність, інформаційно-аналітична продукція, бібліографічна продукція, інформаційні продукти, інформаційні послуги.

У зв'язку з інформатизацією та демократизацією суспільства, збільшенням кількості інформаційних потоків інформаційно-аналітична діяльність є невід'ємною частиною професійної бібліотечної діяльності. Питання теоретичного осмислення інформаційно-аналітичної діяльності, визначення її понять та напрямів стали предметом дослідження таких провідних науковців, як Н. Сляднева, Л. Філіпова, Г. Сілкова, О. Кобелев, В. Горовий та ін.

На сторінках фахових періодичних видань і збірників наукових праць розглядаються питання визначення та класифікації інформаційно-аналітичної продукції як результату інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек. Зокрема, В. Бондаренко та Н. Автономова з'ясовують особливості та основні етапи створення інформаційно-аналітичного продукту як результату інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек [1]. С. Дригайло розкриває зміст, класифікацію та застосування інформаційних продуктів і послуг наукових бібліотек [8]. І. Вишневська досліджувала питання електронної інформаційно-аналітичної продукції як засобу удосконалення обслуговування користувачів [4]. Н. Палаціна та О. Углова розглянули сутність та засоби процесу бібліографічного обслуговування користувачів на прикладі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського [16]. Проте названі публікації з питань розвитку та особливостей створення і застосування інформаційно-аналітичних продуктів — це лише крапля в морі проблем інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек, що потребують наукових досліджень. Варто зазначити, що в наявних дослідженнях не аналізувалася інформаційно-аналітична діяльність обласних універсальних наукових бібліотек, за винятком статті В. Худокормової, в якій розкриваються особливості створення та функціонування бібліотечно-інформаційного центру на базі Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки імені О. М. Горького [23].

Метою пропонованої статті є аналіз напрямів та форм інформаційно-аналітичної діяльності обласної універсальної наукової бібліотеки на прикладі Рівненської державної обласної бібліотеки. Інформаційно-аналітична діяльність (ІАД) бібліотеки — це інтелектуальна та автоматизована діяльність, спрямована на створення нової інформації для забезпечення інформаційних потреб користувачів як в традиційному, так і в електронному режимі доступу, а також для прийняття управлінських рішень самої бібліотеки [7, с. 18—20].

Відповідно до цього визначення нами виокремлено напрями ІАД бібліотеки:

1. Забезпечення користувачів різних груп, у тому числі органів влади, установ та організацій різних форм власності, інформаційно-аналітичною продукцією:

- першим етапом ІАД у цьому напрямі є акумуляція, опрацювання, аналіз і систематизація інформації;
- другим — підготовка інформаційно-аналітичної продукції.

2. Проведення моніторингу, прогнозування проблемних ситуацій і подій у суспільно-політичному та економічному розвитку регіону.

3. ІАД, спрямована на вирішення внутрішнього стану діяльності в бібліотечному обслуговуванні користувачів (забезпечення інформаційних потреб; моніторинг, прогнозування проблемних ситуацій і подій).

За цими напрямками проаналізуємо стан ІАД Рівненської державної обласної бібліотеки (далі РДОБ) за період 2009—2010 рр. Наше дослідження ґрунтується на вивченні та аналізі звітів РДОБ [10; 11]. Розглянемо поаспектно діяльність кожного відділу РДОБ та узагальнимо стан ІАД бібліотеки в цілому.

Особливу увагу до себе привернули:

- відділ формування бібліографічного ресурсу, баз даних та обслуговування користувачів;
- відділ обслуговування користувачів у читальній залі;
- відділ абонементів;
- відділ обслуговування документами іноземними мовами;
- відділ обслуговування документами з мистецтва;
- відділ акумуляції краєзнавчих документів та бібліографії;
- відділ інформації та документів виробничої тематики;
- відділ маркетингу і наукової роботи;
- сектор підтримання "Регіонального інформаційного порталу "Рівненщина", веб-сайту бібліотеки, веб-сайту "Історична Волинь", веб-сайту "Освітній навігатор".

Перелічені структурні підрозділи безпосередньо зайняті в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотеки. Головною метою РДОБ є створення рівних умов доступності культурних послуг для задоволення духовних потреб жителів регіону.

Для забезпечення першого напрямку ІАД працівники бібліотеки створюють інформаційну продукцію та надають її користувачам. У "Короткому термінологічному словнику із бібліографознавства та соціальної інформатики" "інформаційна продукція" трактується таким чином: матеріалізований результат інформаційної діяльності комунікативних посередників, призначений для задоволення інформаційних потреб споживачів. А інформаційна послуга, за цим словником, — здійснення у визначеній законом формі інформаційної діяльності, спрямованої на доведення інформаційної продукції до споживачів для задоволення їхніх інформаційних потреб [15].

Як зазначає Л. Кожевникова, бібліотечний продукт може виступати як суспільний і ринковий товар і розглядатися як посередник в обміні соціальним досвідом та знаннями між різними функціональними спільнотами — між суспільством і бібліотекою, бібліотекою і читачами, між бібліотеками певної території. Відносини між ними виникають щодо виробництва, розподілу, обміну та споживання бібліотечно-го суспільного продукту [14].

С. Дригайло пропонує таке визначення: "Інформаційний продукт є результатом створення чи семантичної переробки інформації в документній формі, яка допускає багаторазове використання продукту в процесі задоволення інформаційних потреб" [8, с. 82]. Автор влучно підкреслює можливість багаторазового використання продукту, проте потрібно пам'ятати, що це є винятком із правила і не поширюється на всі види інформаційної продукції (якщо не мати на увазі надання відповідей на новозатребувані запити, аналогічні існуючим). Отже, під поняттям "інформаційний продукт" варто розуміти створення нової інформації або вторинної на основі тої, що існує, для задоволення інформаційних потреб користувачів.

Науковець поділяє інформаційно-аналітичні продукти та послуги, що надають бібліотеки і служби інформації, на асортиментні групи. Перша група — це інформаційні продукти та послуги, які споживачі отримують у результаті документного обслуговування. Друга група — інформаційні продукти та послуги як різновид бібліографічного обслуговування. Третя група — інформаційні продукти та послуги — результат фактографічного обслуговування. Четверта група — це комплексні інформаційні заходи [8, с. 83]. Цей поділ вважаємо доречним, його можна використовувати для аналізу ІАД обласної універсальної наукової бібліотеки.

І. Вишневська класифікує інформаційно-аналітичну продукцію, щоправда електронну, за характером наданої інформації на фактографічну та концептографічну. Фактографічна продукція являє собою інформацію, що характеризує чи відбиває якийсь конкретний факт, явище, подію або їхню сукупність. Найпоширенішими видами фактографічної інформаційно-аналітичної продукції є: довідкові повідомлення; бізнес-довідки; дос'є; кліппінг-публікації; дайджести. Концептографічна продукція, на думку І. Вишневської, є результатом інформаційно-логічного аналізу документів і містить оцінку повідомлень, ідей, концепцій, прогнози, рекомендації. До видів концептографічних продуктів віднесено інформаційно-аналітичні, рекомендаційні, проблемні записки; аналітичні огляди; прогнози; аналітичні доповіді [4, с. 10]. Проте автор зазначає, що такий поділ інформаційно-аналітичної продукції на різні види не є усталеним, загальноновизнаним, а швидше умовним, оскільки на практиці при створенні готового інформаційно-аналітичного матеріалу здебільшого використовуються елементи різних видів продуктів, як фактографічних, так і концептографічних.

Науковцями Державної наукової педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського у 2006 р. проведено ґрунтовне дослідження бібліографічної діяльності влас-

ної бібліотеки. Н. Палащина та О. Углова зазначають, що традиційно практична бібліографічна діяльність складається з двох основних напрямів: створення бібліографічних посібників у процесі бібліографування та бібліографічного обслуговування, в якому основне місце належить використанню створеної раніше бібліографічної продукції різних видів і типів: картотек, друкованих видань, електронних бібліографічних ресурсів. Сутністю процесу бібліографічного обслуговування є доведення бібліографічної інформації (бібліографічних довідок, консультацій, повідомлень про документи, усних оглядів, бесід) до споживачів. Процес використання бібліографічної інформації деякі бібліографознавці включають до бібліографічної діяльності, інші виводять за її межі [16, с. 18].

Н. Палащина та О. Углова відносять створення бібліографічних рекомендаційних та науково-допоміжних посібників, у тому числі календарів знаменних та пам'ятних дат у традиційній та електронній формі, до бібліографічної продукції. На наш погляд, ці види інформаційних продуктів є результатом інформаційно-аналітичної діяльності, оскільки вони вміщують підсумок інтелектуальної творчої діяльності бібліографів та утворюють якісно новий продукт.

Для першого напрямку ІАД, яким є забезпечення користувачів різних груп, у тому числі органів влади, установ та організацій різних форм власності, інформаційно-аналітичною продукцією, бібліотекарі готують усні та письмові фактографічні та бібліографічні (тематичні, адресні, уточнювальні) довідки, у тому числі віртуальні.

Фактографічні довідки не є безпосередньо інформаційно-аналітичною продукцією, оскільки вони містять статистичну та іншу інформацію, яка подається у вигляді певних фактів і зазвичай не змінюється укладачем. Цей факт підтверджує І. Вишневська: "В довідкових повідомленнях чи фактографічних довідках подаються окремі статистичні дані або факти, поєднані логічно-семантичним зв'язком, що не супроводжуються коментарями чи висновками експертів. Їхнє значення як самостійної інформаційно-аналітичної продукції поступово зменшується. Здебільшого довідкові повідомлення використовуються як ілюстративний матеріал у середині інших документів" [4, с. 8].

Бібліографічні довідки містять бібліографічну інформацію, підготовлену на запит користувача. Бібліографічна інформація виникає в результаті аналітико-синтетичного опрацювання документів [24, с. 157]. Тематичні довідки науковці відносять до бібліографічної продукції, оскільки вони містять бібліографічну інформацію із запитованої теми. Тематичну бібліографічну довідку можна вважати перехідною формою від бібліографічної до інформаційно-аналітичної продукції, оскільки створюється вона завдяки інтелектуальній, розумовій діяльності бібліотекарів-бібліографів на підставі аналізу існуючої інформації як новий, невідомий раніше інформаційний продукт. Однак бібліографічні адресні та уточнювальні довідки — це суто бібліографічна продукція, адже смисл створення такого типу довідок полягає в уточненні вже наявної інформації бібліографічного опису документа або ж шифру місцезнаходження потрібного документа у фонді.

Оскільки мережа Інтернет стала невід'ємною частиною повсякденного життя та роботи значної частини населення, то варто підкреслити, що надання віртуальної довідки має значні переваги, адже за допомогою віртуальної довідкової служби до бібліографів можуть звернутися віддалені користувачі бібліотеки і за короткий період часу отримати релевантну відповідь на поставлене запитання. Цю послугу надають бібліографи за допомогою розділу "Віртуальна довідка" на веб-сайті бібліотеки.

Особливий напрям інтелектуальної інформаційно-аналітичної роботи становить створення ретроспективних та поточних науково-допоміжних і рекомендаційних бібліографічних посібників. Прикладом такого продукту може слугувати видання: "Література до знаменних і пам'ятних дат Рівненщини: реком. покажч. л-ри / Рівнен. держ. обл. б-ка; уклад. Н. О. Нікітіна; ред. Л. Г. Сахнюк. — Рівне, 2009. — 38 с.". Такий покажчик виходить щороку. Працівниками відділу інформації та документів виробничої тематики РДОБ було підготовлено також дайджести на теми: "Захист картоплі", "Помідори", "Перець", "Мінеральні добрива" та ін.

Двічі на рік РДОБ випускає інформаційний бюлетень "Інва.net", який вважаємо яскравим прикладом суто інформаційно-аналітичної продукції. Наповнення бюлетеня здійснюється не лише бібліотекарями, а й провідними спеціалістами державних служб м. Рівного. Зокрема, бюлетень містить розділи "Сторінка лікаря", "Право", "Нам пишуть" та інші, в яких читачі можуть віднайти релевантну своїм запитам інформацію. Бюлетень виходить у друкованому вигляді, а також його можна переглядати в режимі он-лайн на веб-сайті бібліотеки [12].

Значний обсяг інформаційно-аналітичної роботи бібліотекарів спрямований на регулярне інформаційне забезпечення установ та організацій обласного центру. В основному індивідуальне і групове інформування здійснювалося через надсилання списків нових надходжень документів з певної галузі знань, а також про електронні ресурси, програми заходів тощо. Постійними користувачами інформаційних послуг бібліотеки є вищі та загальноосвітні навчальні заклади, державні установи, заклади науки, культури тощо. З цими організаціями бібліотека плідно співпрацює, періодично проводячи моніторинг власної діяльності у вигляді анкетування для отримання інформації про вподобання, інтереси та інформаційні потреби користувачів, а також визначення релевантності наданої інформації.

Невід'ємною складовою першого виділеного нами напрямку ІАД бібліотеки є створення інформаційних оглядів. Комунікаційним каналом доведення інформаційно-аналітичної продукції, зокрема оглядів, до споживачів бібліотечні спеціалісти обрали радіо. Працівниками книгозбірні було підготовлено для озвучення на обласному радіо інформаційні огляди на літературно-історичну тематику: "До 240-річчя від дня народження Івана Котляревського"; "Життя та творчість Уласа Самчука"; "Гетьманщина в історії України" тощо. Також двічі на місяць на радіо надсилалась інформація "Знаменні та пам'ятні дати Рівненщини".

С. Дригайло відносить огляди до інформаційної продукції, що надається в результаті бібліографічного обслуговування. Проте, на нашу думку, створення оглядів — це ІАД, якщо в огляді даються певні оцінки розвитку проблемної ситуації або зіставляються різні погляди. Такий інформаційний продукт з впевненістю можна вважати інформаційно-аналітичним. Якщо ж розглядати інформаційний огляд визначних подій краю, який готують працівники РДОБ, то це, безперечно, — інформаційно-аналітичний продукт, оскільки інформація про події збирається саме працівниками бібліотеки, ретельно аналізується і відбирається за оцінкою: найголовніше та найцікавіше. Кінцевий результат формується за певними правилами складання у відповідний документ, а саме в інформаційний огляд. При складанні інформаційних оглядів автор, крім застосування наукових методів опрацювання первинної інформації — аналізу та синтезу, — висвітлює власне бачення досліджуваної теми.

Варто зазначити, що РДОБ тісно співпрацює не лише з радіо, а й з іншими місцевими ЗМІ, готуючи прес-релізи, в яких розкривається час, дата, мета проведення запланованих бібліотечних заходів, називаються організатори та учасники.

Розповсюдження прес-релізів здійснюється як у друкованій формі, так і за допомогою електронної пошти чи факсів.

У РДОБ також готують бібліографічні огляди друкованої та електронної продукції з різних галузей знань. Зокрема, для учасників конференції в Рівненському природничо-математичному ліцеї "Елітар" було підготовлено огляд літератури з питань астрономії. Створювалися також огляди електронних видань з тематики краєзнавства, рівнезнавства. Бібліографічні огляди літератури, на нашу думку, це більшою мірою бібліографічний продукт, оскільки складаються тільки з бібліографічних описів документів, без певних висновків, оцінок фактів тощо.

Цікавими є інформаційно-аналітичні продукти, призначені широкому загалу користувачів, а саме: буклет "Електронна бібліотека", календар "Фотовиставка "Людина і книга", статистичний щорічник "Аналіз діяльності бібліотек області у ... році".

Над наповненням та підтримкою веб-сайтів (веб-сайту бібліотеки, веб-сайту "Історична Волинь", веб-сайту "Освітній навігатор") та Регіонального інформаційного порталу "Рівненщина" працюють усі відділи бібліотеки, які покликані всебічно наповнювати інтернет-ресурси релевантними, інформативними, цікавими даними.

Інформаційний портал (Internet information portal) — це веб-сайт, організований як багаторівневе об'єднання різних ресурсів та сервісів, оновлення яких відбувається в реальному часі. Веб-портал (Portal) — веб-сайт, який виконує роль відправної точки для своєї аудиторії. Зазвичай портали поєднують різноманітні функції з метою надання всебічної інформації, щоб споживач користувався ними якомога довше. Домінуючим сервісом порталу є послуги довідкової служби: пошук, рубрикатори, фінансові індекси, інформація про погоду тощо [17].

Відвідати Регіональний інформаційний портал "Рівненщина" можна за допомогою електронної адреси: <http://www.irp.rv.ua>. Мета розроблення порталу — акумуляція інформаційних ресурсів та надання до них доступу користувачам мережі Інтернет, отримання ними найрізноманітнішої соціально-побутової інформації. Крім каталогу сайтів, на порталі розміщено повнотекстову інформацію про заклади, які не мають своїх сайтів, представлено об'ємний банк інформації про товари, послуги, ціни на продукцію підприємств різних форм власності, а також представлено інформацію про адміністративно-територіальний устрій та владні структури, видатних діячів та почесних громадян краю, заповідники та пам'ятні місця, інформацію про вищі навчальні заклади регіону. Користувачі можуть отримати й необхідну довідку з правоохоронних, соціальних питань, бізнесу та економіки [18]. Портал складається з розділів: довідка, фотгалерея, новини, каталог, дошка оголошень тощо.

Веб-сайт бібліотеки є більш насиченим розділами, підрозділами та інформацією. Відбір ресурсів на веб-сайти та портал здійснювався з Інтернету та інших джерел з метою виявлення, опису та розміщення інформації у розділах. Систематично проводиться пошук, відбір та опублікування інформації у розділі "Новини" як на веб-сайті, так і на порталі, де розмішувалась інформація про масові заходи РДОБ та області загалом. Систематично на веб-сайті бібліотеки оновлювались та поповнювались матеріали у розділі "Офіційні документи для бібліотекаря". У розділі "Архівні документи" на веб-сайті книгозбірні розмішувалися випуски інформаційного бюлетеня "Інва.net", покажчики "Новини краєзнавчої літератури", розділ "Знаменні та пам'ятні дати" наповнювався переліком знаменних дат Рівненщини та країни, покажчиком "Література до знаменних та пам'ятних дат Рівненщини".

Актуальним способом доведення інформації до користувачів є створення та представлення на огляд широкому загалу віртуальних виставок. Зокрема, цим способом користуються значна частина обласних універсальних наукових бібліотек України, які виставляють на власних веб-сайтах тематичні та пізнавальні віртуальні виставки.

Н. Збаровська під віртуальною виставкою розуміє електронну виставку в форматі "PowerPoint" (електронна презентація) та пропонує використати таку виставку при відповідному звуковому оформленні та наявності мультимедійного проєктора як ілюстративний матеріал на комплексних заходах: літературних вечорах, днях інформації [9, с. 46]. Як зазначає Л. Трачук, найпоширеніший спосіб подання інформації про документ на віртуальних виставках — це бібліографічний опис + анотація + фото обкладинки документа [21].

РДОБ постійно оновлює власні віртуальні виставки. Зокрема, у 2009—2010 рр. бібліографами установи було підготовлено віртуальні виставки: "Іван Мазепа — людина, політик, легенда: до 370-ї річниці від дня народження"; "Весни розспіваної князь: до 100-ї річниці з дня народження Богдана-Ігоря Антонича" тощо.

Наповнення розділів, підрозділів і в цілому веб-сайту та порталу — це безпосередня інформаційно-аналітична діяльність бібліотеки, оскільки інформація ретельно відбирається, аналізується, шліфується і лише тоді відправляється на сторінку у вигляді інформаційно-аналітичного продукту різноманітної форми та змісту.

Як уже зазначалося, серед інформаційних продуктів та послуг, що надаються бібліотеками, виділяється окрема група "Комплексні інформаційні заходи". Інформаційні заходи є невід'ємною частиною роботи кожного відділу та бібліотеки загалом, їхня організація передбачає підготовку не одного бібліографічного, аналітичного чи інформаційно-аналітичного продукту, а об'єднання, групування і представлення на огляд користувачів комплексного інформаційного продукту, який зміг би сповна задовольнити інформаційні потреби користувачів чи, навпаки, зацікавити, дати новий поштовх для роздумів та творчих, наукових доробків. Такі заходи мають на меті вирішення низки поставлених завдань, а саме: інформування про діяльність бібліотеки для піднесення її рейтингу та іміджу серед інших закладів культури; зацікавлення користувачів новими проєктами, програмами, інформаційними заходами, які покликані не лише розширювати коло користувачів бібліотеки, а й прищепити їм любов до книги та бібліотеки не тільки в електронному, а й в традиційному її існуванні. Тому значний обсяг роботи працівників книгозбірні спрямований на організацію інформаційних заходів. Серед комплексних інформаційних заходів РДОБ назвемо тематичні книжкові виставки, тематичні зустрічі, літературні вечори, презентації видань, дні спеціаліста, лекції-бесіди тощо. Наприклад, книжкові виставки були присвячені 100-річчю від дня народження Степана Бандери, до ювілейних дат письменників Пантелеймона Куліша, Анни Ахматової, Володимира Шашкевича та інших. У рамках цих заходів проводилися бесіди, огляди літератури для різних груп користувачів, зокрема й тематичні: "Відомий та невідомий Володимир Івасюк" для викладачів та учнів ДМШ № 1; "Києво-Печерський державний історико-культурний заповідник" з циклу лекцій "Пам'ятки історії України" для учнів 10-го класу СШ № 2 тощо.

З метою масового інформування населення про події, заходи в житті РДОБ та про нові надходження документів створюються рекламні оголошення, плакати, буклети, закладки тощо. Ці документи важко назвати аналітичною продукцією, швидше за все, це — спосіб підвищення іміджу бібліотеки. Варто зазначити, що такі заходи мають не поодинокий характер, а систематично проводяться працівниками відділів бібліотеки.

Охарактеризовані засоби інформування користувачів та розповсюдження власних інформаційно-аналітичних продуктів належать до першого виділеного нами напрямку ІАД бібліотеки.

Другий напрям ІАД бібліотеки — моніторинг, прогнозування і передбачення проблемних ситуацій і подій в суспільно-політичному та економічному розвитку країни. Працівники РДОБ готують бібліографічні та аналітичні матеріали для забезпечення організаційно-управлінських процесів у діяльності управління культури і туризму облдержадміністрації, зосібна для спеціалістів галузі управління культури — інформацію з питань культури і мистецтва у вигляді анотованих списків літератури.

Одним із провідних напрямів інформаційно-аналітичної роботи бібліотеки є науково-дослідна, а також проведення моніторингов. Саме вони, завдяки вивченню об'єкта дослідження в динаміці, допомагають спрогнозувати розвиток суспільно-економічного, політичного, культурного, освітнього розвитку суспільства, зокрема бібліотечної справи.

Відповідно до статуту бібліотеки та ДСТУ 3008—95 "Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення" було підготовлено та оформлено наукове прикладне дослідження "Діяльність бібліотек області: експертно-прогностичний аналіз", у ході якого проведено вивчення роботи ЦСПШБ Демидівського, Здолбунівського, Костопільського, Млинівського районів Рівненської області. Проаналізовано діяльність бібліотек у різні періоди в таких напрямках, як організація бібліотечного обслуговування, документних фондів; довідково-бібліографічної та краєзнавчої діяльності; методичної та інформаційної роботи. Було підготовлено також аналітичні матеріали: статистичний щорічник "Бібліотеки Рівненщини — 2008"; "Бібліотеки області в дзеркалі преси".

В Інформаційний центр з питань культури та мистецтва Національної парламентської бібліотеки України щомісячно надсилають бібліографічні списки "Перелік статей з питань роботи закладів культури та мистецтва на сторінках місцевих періодичних видань". Ці інформаційні продукти вважаємо бібліографічними, незважаючи на те, що бібліографічні описи в них супроводжуються анотаціями, оскільки вони загалом відповідають вимогам до бібліографічних списків (складаються із сукупності бібліографічних записів обмеженого обсягу, з простою структурою, без допоміжних покажчиків) [24, с. 104].

Бібліотекарі РДОБ також проводять для Інформаційного центру моніторинг з питань культури та мистецтва. Була підготовлена та розповсюджена "Довідка про культурне життя Рівненщини", яка складалася з 12 випусків. Вона інформує про мистецькі заходи, презентації, театральні постановки, вистави, концерти та інші культурно-просвітні заходи міста та області.

Забезпечення науково-методичними матеріалами бібліотек регіону відносимо до другого напрямку ІАД. Таким чином здійснюється науково-методичне керівництво створенням бібліографічних ресурсів бібліотеками області. РДОБ періодично проводить консультації з питань бібліографічного опису та аналітико-синтетичного опрацювання документів іноземними мовами для бібліотек загальноосвітніх шкіл міста з питання впровадження новітніх інформаційних технологій в роботу з вчителями іноземної мови. Систематично надається методична та практична допомога бібліотекам Рівненщини з названих питань під час виїздів на місця, а також на семінарах з питань бібліографічної роботи.

Для колег області бібліотекарі РДОБ підготували і випустили друком "Інструктивно-методичний лист": Бібліографічний опис документів (Стандарт ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Сис-

тема стандартів з інформації бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання") : інструкт.-метод. лист / Рівнен. держ. обл. б-ка ; підгот.: Костильова Л. А., Буза Л. Ф. ; ред. Сахнюк Л. Г. — Рівне, 2009. — 12 с. У листі викладені правила складання бібліографічних описів на книги, періодичні видання та інші види документів. Укладачі пропонують наочні приклади бібліографічних описів документів.

Методичне консультування і допомога бібліотечним фахівцям області здійснюється також у новій формі блогу в проєкті "Бібліоміст" [2].

Забезпечення третього виділеного нами напрямку ІАД бібліотекарі здійснюють шляхом упровадження інновацій в роботу власної бібліотеки. Зокрема, розроблено інструкції з ретроконверсії краєзнавчих документів, автоматизованої видачі літератури відділом абонементу, Положення про навчально-тренінговий центр, Правила користування навчально-тренінговим центром та внесено зміни до Правил користування бібліотекою, що, безперечно, спрямовані на покращення її внутрішньої діяльності.

Періодично (зокрема щорічно) проводяться внутрішні моніторинги РДОБ: "Моніторинг стану акумуляції та використання книг, виданих згідно з обласною Програмою розвитку книговидавничої справи, сприяння збільшенню випуску книжкової продукції місцевих авторів на 2006—2010 рр. у публічних бібліотеках області"; моніторинг документо-вдачі, оновлення фонду, наповнення електронної бази даних, відвідування користувачами бібліотеки тощо. Проведено також наукове дослідження "Лінгвістичне забезпечення електронного каталогу РДОБ" та вивчення думки читачів для визначення результатів конкурсу "Краща книга Рівненщини". Подібні заходи дають змогу отримати об'єктивну думку відвідувачів про діяльність бібліотеки і стан вирішення поставлених перед нею завдань.

Підсумовуючи проведений аналіз інформаційної діяльності РДОБ, можна дійти висновків, що значну частину своєї роботи спеціалісти бібліотеки спрямовують на задоволення інформаційних потреб користувачів, застосовуючи різноманітні форми каналів розповсюдження інформації. Спостерігаємо перехід одного виду інформаційних продуктів у інший, зокрема бібліографічної продукції — в інформаційно-аналітичну. На нашу думку, різновидами продуктів інформаційно-аналітичної діяльності РДОБ є: тематичні бібліографічні довідки, дайджести, ретроспективні та поточні науково-допоміжні та рекомендаційні бібліографічні посібники, інформаційний бюлетень, інформаційні огляди як друкованої, так і електронної продукції, а також буклети, календарі, статистичні щорічники тощо. Надзвичайно об'ємним і цінним інформаційно-аналітичним продуктом є веб-сайт бібліотеки, адже він вміщує в собі низку інформаційних продуктів.

ІАД другого напрямку (моніторинг, прогнозування і передбачення проблемних ситуацій і подій в суспільно-політичному та економічному розвитку країни) в РДОБ слабо виражена, адже бібліотекарі не проводять значних моніторингових досліджень щодо політичного, економічного життя міста та країни. Спостерігається прикра тенденція — за продуктами інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки мало звертаються державні управлінські установи. Тому цей напрям є нерозвиненим у РДОБ, що потребує детальних досліджень інформаційних потреб державних установ, а також просування продуктів ІАД бібліотеки в обласні структури управління. Але бібліотека стала справжнім центром дослідження бібліотечної справи області та допомоги спеціалістам у вирішенні багатьох професійних проблем.

ІАД третього напрямку, а саме задля вирішення внутрішніх справ бібліотеки (моніторинг, прогнозування і передбачення проблемних ситуацій і подій в діяльності бібліотеки), теж посідає важливе місце в діяльності РДОБ, хоча, як показує здійснений аналіз, потребує подальшої активізації.

Загалом можна констатувати, що в діяльності сучасної ОУНБ активно використовуються методи ІАД, і значну частину інформаційних продуктів бібліотеки становлять інформаційні продукти, що є результатом цієї роботи.

Список використаної літератури

1. Автономова Н. Інформаційні продукти та послуги як результат виробничої діяльності бібліотек // Н. Автономова // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. — 2009. — Вип. 25. — С. 253—260.
2. Бібліоміст. — Режим доступу: <http://www.lib.rv.ua/index.php?name=Pages&op=page&pid=135>. — Назва з екрана.
3. Бондаренко В. Технологія створення і специфіка використання інформаційно-аналітичного продукту в контексті запитів сучасних замовників / В. Бондаренко // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. — 2009. — Вип. 25. — С. 305—314.
4. Вишневецька І. Електронні інформаційно-аналітичні продукти бібліотек як засіб удосконалення обслуговування користувачів / І. Вишневецька // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. — 2007. — Вип. 18. — С. 5—12.
5. Горювий В. Процес вдосконалення бібліотечного обслуговування користувачів у контексті впровадження електронних технологій / В. Горювий // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. — 2002. — Вип. 8. — С. 7—13.
6. Гранчак Т. Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек: напрями, структури, продукти / Т. Гранчак // Бібліотечний вісник. — 2004. — № 6. — С. 13—17.
7. Грогуль О. Основні напрями інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки / О. Грогуль // Звітна наукова конференція викладачів, аспірантів, співробітників і студентів РДГУ, 10 березня 2011 р. Секція "Актуальні проблеми бібліотекознавства і бібліографії" / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. — Рівне, 2011. — С. 15—20.
8. Дригайло С. В. Бібліотечно-інформаційні продукти і послуги для користувачів наукових бібліотек / С. В. Дригайло // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2010. — № 4. — С. 79—86.
9. Збаровская Н. В. Виртуальные помощники: информ. технологии / Н. В. Збаровская // Библиотека. — 2003. — № 10. — С. 45—47.
10. Звіт Рівненської державної обласної бібліотеки за 2009 р. : офіц. текст. — Режим доступу: http://www.lib.rv.ua/index.php?name=Files&op=view_file&lid=130. — Назва з екрана.
11. Звіт Рівненської державної обласної бібліотеки за 2010 р. : офіц. текст. — Режим доступу: http://library.gov.ua/html/pok_pr/12/77.doc. — Назва з екрана.
12. Inva.net. — Режим доступу: http://www.lib.rv.ua/index.php?name=News&new_topic=2. — Назва з екрана.
13. Кобелев О. Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек як соціокомунікаційний феномен / Олександр Кобелев // Вісник Книжкової палати. — 2009. — № 10. — С. 22—25.
14. Кожевникова Л. А. Экономика библиотечной деятельности : учебник / Л. А. Кожевникова. — Новосибирск : ГПНТБ СО РАН, 2001. — 128 с.
15. Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики / Г. М. Швецова-Водка [та ін.]. — К. : Кн. палата України, 1998. — 116 с.
16. Палаціна Н. Бібліографічна діяльність ДНПБ України імені В. Сухомлинського / Ніна Палаціна, Ольга Углова // Вісник Книжкової палати. — 2006. — № 6. — С. 18—20.
17. Портал. — Режим доступу: http://www.glossary.ru/cgi-bin/gl_find.cgi?ph. — Назва з екрана.
18. Регіональний інформаційний портал "Рівненщина". — Режим доступу: <http://www.irp.rv.ua>. — Назва з екрана.

19. Сілкова Г. В. Інформаційно-аналітична діяльність у структурі інформаційної діяльності / Г. В. Сілкова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2007. — № 4. — С. 37—44.
20. Сляднева Н. Информационно-аналитическая деятельность: проблемы и перспективы / Н. Сляднева // Информационные ресурсы России. — 2001. — № 2. — С. 14—21.
21. Трачук Л. Віртуальна виставка: нова послуга бібліотеки / Людмила Трачук // Вісник Книжкової палати. — 2007. — № 11. — С. 36—38.
22. Філіпова Л. Я. Аналітична складова інформаційної діяльності: уточнення сутності, ознак, процесів / Л. Я. Філіпова, І. В. Захарова // Вісник Харківської державної академії культури. — 2009. — Вип. 28. — С. 44—46.
23. Худокормова В. Информационно-библиотечный центр: новая структура или требование времени? / В. Худокормова // Библиотечный форум Украины. — 2007. — № 4. — Режим доступа: <http://idea.com.ua/forum/viewtopic.php?t=670>. — Загл. с экрана.
24. Швецова-Водка Г. М. Вступ до бібліографознавства : навч. посіб. / Г. М. Швецова-Водка. — К. : Кондор, 2004. — 216 с.

В статье рассматриваются особенности организации и направления информационно-аналитической деятельности областной универсальной научной библиотеки. Анализируются виды информационно-аналитических продуктов и услуг, создаваемых библиотекой для обеспечения информационных потребностей пользователей и организации собственной деятельности.

The article discusses the features of organization and directions of informational-analytical activities of the regional universal scientific library. The types of informational-analytical products and services, that are created by the library to ensure the information needs of users and own organization's activities, analyzes.

Надійшла в редакцію 13 березня 2012 року